

Udredning om ringduen og jagtlig forvaltning.

Ringduen (skovduen – *Columba palumbus*).

BAGGRUND FOR UDREDNING

Primo april 2010 udsendte Miljøministeriet et udkast til ny bekendtgørelse om jagttid for visse pattedyr og fugle m.v. - i høring. Jævnfør denne bekendtgørelse indskrænkes jagtsæsonen for ringduen i Danmark med 1 måned til perioden **1.nov.-31.jan.** (Miljøministeriet 2010). Jagttiden på ringduen er således, over de sidste 16 år, blevet ændret i alt 3 gange, hver gang udskudt med en måned, fra 1. august til 1. november. Årsagen til alle 3 jagtidsforandringer er, at der jf. dansk lovgivning (Lov om Jagt og Vildtforvaltning) samt EU-lovgivning (Fuglebeskyttelsesdirektivet) ikke må drives jagt i vildtets yngleperiode eller under trækfugles forårstræk.

Ringduen yngler flere gange om året og det kan derfor være vanskeligt at definere, hvornår yngleperioden entydigt ophører og hvornår jagttiden tidligst muligt kan indledes. Ringduebestanden klassificeres som værende i en **yderst gunstig bevaringsstatus** efter stigning over de seneste 30 år. Den jagtlige udnyttelse vurderes som bæredygtig og markant under hvad bestanden kan bære. Indskrænkning af jagtmulighederne er derfor ikke sket af hensyn til bestanden, men af etiske eller principielle årsager.

En nyere dansk undersøgelse konkluderer, at ringduen, på grund af det mildere klima, nu yngler hyppigt i oktober måned (Noer 2006) og, at jagt, i denne måned, derfor strider mod EU-fuglebeskyttelsesdirektivet. Undersøgelsen er baseret på ganske få observationer og kan derfor næppe være grundlag for at definere yngleperioden for bestanden som helhed.

Naturforvaltning i Danmark bygger på forvaltning af bestande, ikke enkeltindivider. I den danske lovgivning findes imidlertid ingen nærmere definition af hvad "yngletiden" omfatter, mens EU-Kommisionen fortolker perioden som tidsrummet fra yngleterritoriernes besættelse til **de sidste** unger er blevet uafhængige. Kommissionens fortolkning er problematisk, idet formuleringen – de sidste – kan tolkes i retning af **den absolut sidste**. Da der altid vil kunne findes afvigende individer er der risiko for, at lovgivning baseres på et fejlagtigt grundlag.

Fastlæggelse af jagt- og fredningstider i forhold til ringduens yngleperiode bør, ud fra en biologisk og logisk betragtning, træffes på grundlag af viden om hvor store **andele af bestanden** der yngler i de sene efterårsmåneder. Et sådant grundlag eksisterer imidlertid endnu ikke, uanset at en solid videnskabelig basis vil være relativ enkel og hurtig at etablere (Olesen 2010).

En fornuftig jagtlig forvaltning er især relevant og nødvendig i forhold til ringduebestandens potentiale som skadesvolder på dyrkede arealer.

For at samle eksisterende viden om ringduen, herunder informationer om forvaltning i andre europæiske lande blev det besluttet, at udfærdige nærværende udredning.

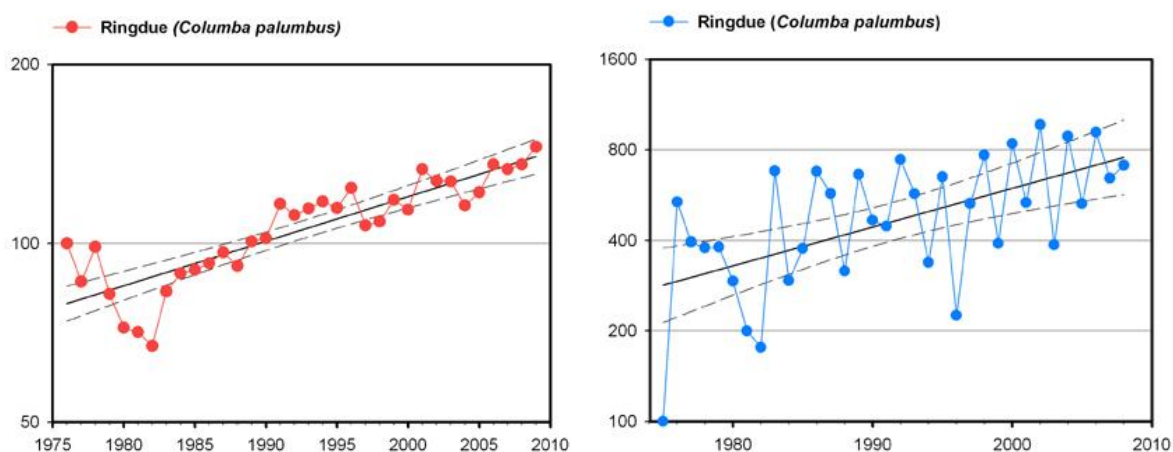
RINGDUENS BIOLOGI

Kort præsentation baseret på Noer m.fl. (2009) og DOF (2010).

Ringduen yngler almindeligt i Danmark. Ynglebestanden består af både stand- og trækfugle. Efterårstrækket begynder i oktober, og den del af duerne, der er trækfugle, overvintrer i SV-Frankrig, med kun et enkelt genfund syd for Pyrenæerne (Bønløkke m.fl. 2006).

Ud over den danske ynglebestand trækker den norske, svenske og formentlig en del af den finske ynglebestand gennem Danmark i månederne september, oktober og november. Dele af disse bestande overvintrer i Danmark, mens andre dele fortsætter trækket til SV-Europa. Genmeldinger af norske fugle foreligger kun fra Jylland, mens svenske fugle hovedsageligt er genmeldt på øerne (Bønløkke m.fl. 2006).

Den danske ynglebestand er senest vurderet til 250.000-350.000 par og har, ud fra Dansk Ornitologisk Forenings punkttællinger (DOF 2010) været stigende siden først i 80'erne (fig. 1). Vinterbestanden i Danmark er ligeledes stigende (fig.1). Den norske bestand er vurderet til 100.000-500.000 par og stabil, den svenske til 300.000-1.000.000 par og i tilbagegang, og den finske til 150.000-200.000 par og i fremgang (Birdlife International 2004).

Figur 1.: Udviklingen i ynglebestanden (RØD) af ringdue i Danmark samt vinterbestanden (BLÅ) opgjort ud fra årlige punkttællinger. Bestandsstørrelserne er angivet som indeks, hvor første optællingsår er sat til 100. <http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=06700>

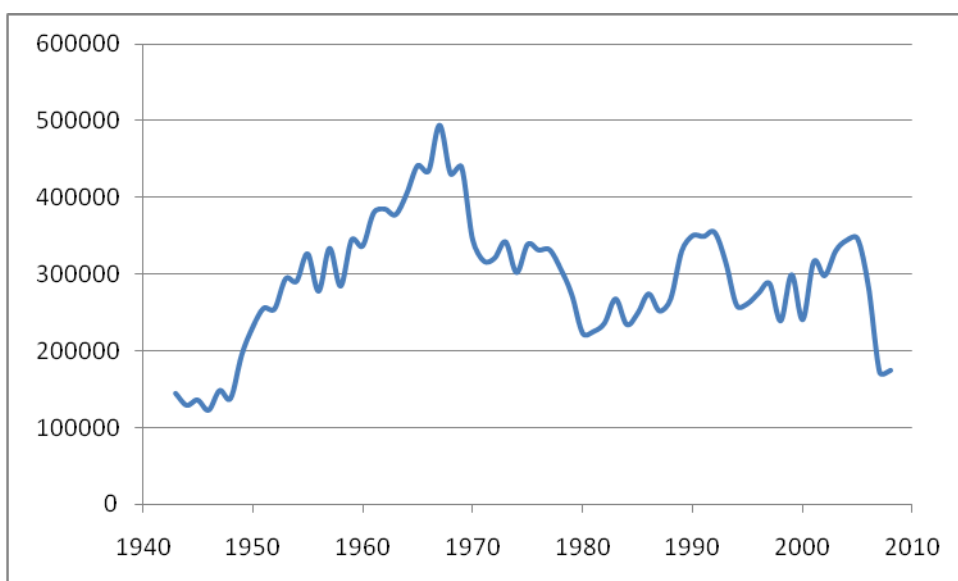
JAGT PÅ RINGDUEN I DANMARK

Indtil 1994 havde ringduen jagttid fra 1.8. til 31.12., hvorefter den ændredes til 1.9. til 31.1. Imidlertid bekræftede en undersøgelse i 2006 en formodning om, at en ganske stor del af bestanden ynglede i september (Bregnballe m.fl. 2003, Noer 2006). Iht. Fuglebeskyttelsesdirektivet må fuglearter ikke jages i deres yngletid, og fra 2007 blev starten på jagtsæsonen derfor udsat en måned. Nugældende jagttid er således 1.10.-31.1., men agtes jf. Miljøministeriet (2010) udsat endnu en måned gældende fra indeværende jagtsæson.

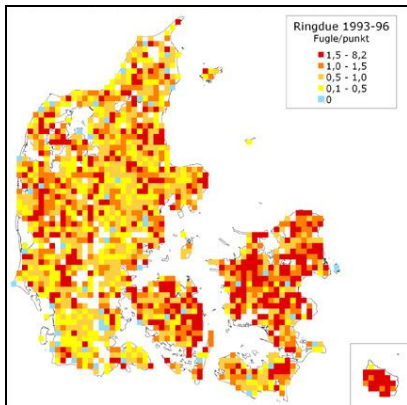
Ringduer må, ud over normal jagt, desuden reguleres efter nærmere bestemmelser (se afsnit om regulering af skadesvoldende vildt).

Efter bortfaldet af augustjagten i 1994 faldt udbyttet fra 350.000 til 250.000. Derefter steg det, indtil det i 2005 igen udgjorde 350.000 fugle. En stor andel blev nedlagt i september og har formentlig hovedsageligt været fugle fra de danske ynglebestande. Der er således grund til at formode, at væksten i udbyttet afspejler væksten i den danske ynglebestand. Efter udsættelsen af starten på jagtsæsonen i 2007 er udbyttet atter faldet, og udgør nu ca. 170.000 (fig.2). Hvis bortfaldet af oktoberjagten får samme umiddelbare effekt som efter fredning i august og september, vil udbyttet for ringdue i Danmark falde til under 100.000 om året.

Udbyttet er ikke ligeligt fordelt over landet, men klart større i de østlige dele af Danmark (fig.3). Skader på landbrugsafgrøder kan derfor forventes at blive størst i disse områder.

Figur 2.: Jagtligt udbytte af ringduen i Danmark i perioden 1955-2008. Kilde: DMU, vildtudbyttestatistik.

Figur 3.: Relativ tæthed i yngletiden opgjort ud fra punkttællinger i forbindelse med atlasundersøgelsen 1993-96. <http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=06700>

Den danske ringduebestand var stigende allerede før indskrænkningerne af jagttiden i 1994 og 2007. Vækstraten i bestanden må formodes at være forøget efter reduktionen af jagtudbyttet. Jagten vurderes at være bæredygtig, og den jagtlige udnyttelse under det niveau, bestanden kan bære. Ud fra en bestandsbiologisk vurdering er der derfor ikke grundlag for at frede ringduen i oktober måned (Noer m.fl. 2009).

YNGLETID – danske undersøgelser

I Danmark findes kun to undersøgelser der har haft fokus på ringduens yngleforhold, nemlig arbejdet af Kaj Søndergaard (1979, 1983, 1996a,b) baseret på data fra 1976-1989, samt en undersøgelse af Henning Noer (2006), baseret på dataindsamling fra 2006.

Kaj Søndergaard der har publiceret sit arbejde i Dansk Ornitologisk Tidsskrift konkluderer, at ud af 88 reder under observation, afslutter de sidste par duer ynglesæsonen i første halvdel af september (Søndergaard 1996a). Imidlertid har der flere gange i litteraturen været henvist til observationer af et fåtal duer der ynglede på "skæve" tidspunkter (Skovgaard 1931).

Henning Noer konkluderer i sit upublicerede notat (2006), at "det ikke kan udelukkes, at der er sket forskydninger i ringduens ynglesæson som følge af de senere års milde klima". Ud fra et materiale på 23 ringdue-territorier hvor 3, alle i parkomgivelser, stadig var aktive indtil d. 20. oktober og 2 indtil begyndelsen af november konkluderes, at **en væsentlig del** af den danske ringduebestand vil yngle frem til midten af oktober. Det angives dog, at ynglesæsonen 2006 hvor undersøgelserne blev foretaget var be-
gunstiget af et usædvanligt stort oldenår.

Noer (2006) antager også, at en langt større andel af duerne i dag producerer 3 kuld, hvor ældre engelske og tyske studier angiver 2 kuld som det mest normale (Murton 1958, 1961, 1965; Wittenberg, 1980). Der ligger imidlertid ingen faktuelle undersøgelser bag antagelsen!

At fjerne jagttiden på ringdue i oktober måned hviler således på et yderst spinkelt videnskabeligt grundlag og strider mod tidligere publiceret materiale. Det er muligt, at en kombination af klima og fødeforhold påvirker ringduens yngleperiode, men det er ikke givet at disse forhold nødvendigvis betyder forlængelse af yngleperioden. Ifølge O' Connor & Schrubb (1986) kan landbrugets stigende brug af vinterafgrøder som modner hurtigere end vårafgrøder medføre en tidligere, og mere centreret yngleperiode.

Det virker besynderligt, at Noer's notat fra 2006 tilsyneladende er grundlaget for både jagttidsforandringen i både 2007 og nu igen i 2010. Hvilke politiske kræfter er det mon, der med baggrund i samme spinkle videnskabelige materiale først (i 2007) mener, at ringduens yngleperiode afsluttes 1. oktober, men 3 år efter pludselig mener, at den først afsluttes 1. november?

Uden risiko for overfortolkning må det konkluderes, at der mangler fyldestgørende videnskabelige undersøgelser af ringduens yngleperiode (hvor store andele af bestanden yngler hvornår), samt hvad forandringer i klima og fødeforhold betyder for ynglesæsonens varighed.

YNGLETID – udenlandske undersøgelser

Fra udlandet findes klassiske undersøgelser, men de fleste er af ældre dato (Murton 1958,1961,1965; Murton et al. 1963; Murton & Isaacson 1964; Murton et al. 1974; Wittenberg, 1980).

Murton's studier (1958) dokumenterer, at ringduen har en relativ lang yngleperiode i England, hvilket bekræftes af tilsvarende studier i Tyskland (Wittenberg, 1980). Duerne begynder ynglesæsonen tidligt i april hvor de primært vælger at bygge rede i nåletræer for at undgå prædation. Reder der påbegyndes efter løvspring anlægges gerne i løvtræ, men æglægning ophører først i oktober. Af de æg der blev lagt i oktober var der ingen der klækkede (Murton 1958). Disse resultater støtter formodningen om, at ringduen er en "opportunistic breeder" som tager chancen og lægger et ekstra kuld æg hvis muligheden byder sig, men at en stor del af disse forsøg ikke ender succesfuldt. Nyere laboratorieundersøgelser bekræfter, at ringduen ikke nødvendigvis behøver at have en reproduktiv pause, men i princippet kunne formere sig hele året rundt (Lofts et al. 2008).

I den internationale litteratur er der en del eksempler på, at der er forskel på ynglesucces og yngleperiode hos individer af samme art som henholdsvis yngler på landet og i bymæssig bebyggelse. I byområder antager man at fødeforsyningen er mere regelmæssig året rundt og dermed understøttes en længere ynglesæson. Menneskets indflydelse på fuglenes yngleperiode er således veldokumenteret (Cramp, S. 1972; Herkenrath, P. 1989).

Med en art som ringduen kan man forvente, at år til år variationen i reproduktiv succes (antal kuld og længde af yngleperioden) vil være relativ høj.

EU-FUGLEBESKYTTELSESDIREKTIVET

I Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle ("fuglebeskyttelsesdirektivet") opstilles fælles principper for beskyttelse i hele EU af fugle, som naturligt forekommer i vild tilstand, og disses leve-

steder. Direktivet blev indført, fordi vilde fugle, der hovedsagelig er trækfugle, udgør en fælles naturarv for medlemsstaterne, og beskyttelsen af dem typisk repræsenterer et grænseoverskridende problem, der omfatter fælles ansvarsområder. Det anerkendes imidlertid fuldt ud i fuglebeskyttelsesdirektivet, at jagt på vilde fugle er en legitim form for bæredygtig udnyttelse.

Direktivets overordnede formål om at holde fuglebestandene på en gunstig bevaringsstatus er prisværdig. På helt centrale områder mangler dog klare definitioner. Fx er yngletider defineret som perioden fra det tidspunkt hvor yngleterritorierne besættes indtil **de sidste** unger er blevet uafhængige. Kommissionens formulering er uklar, idet – de sidste – kan tolkes i retning af **den absolut sidste**. Da der altid vil kunne findes afvigende individer inden for en bestand er der risiko for, at lovgivning baseres på et fejlslagt grundlag.

Fagligt set vil det rigtige kriterium være, at fastlægge yngleperioder på grundlag af viden om hvor store **andele af bestanden** der yngler i de enkelte dekader (10 dages perioder). Om jagttiden vil kunne indledes når under 1 eller 5% af bestanden yngler er imidlertid et politisk spørgsmål. Anstændighedsvis skylder vi EU-samarbejdet, at få afklaret disse spørgsmål hurtigst muligt. FACE vil her være en naturlig kanal til at fremlægge problemstillingen, samt forslag til afklaring, i EU.

Fuglebeskyttelsesdirektivet kan beskrives som en rammelov der udfyldes af de enkelte medlemsstater i henhold til indberettede Key-concepts vedrørende arternes status, trækperioder og yngleperioder. For en del arter og lande vil der imidlertid være tale om manglende videnskabelige data, som begrænser mulighederne for en fornuftig jagtlig forvaltning.

Kommissionen påpeger selv, at der er problemer med at fastlægge jagtsæsonerne for visse problemarter med tidlige træk og/eller lange yngleperioder, fx ringduen. I kategorien er der normalt tale om arter der har en yderst gunstig bevaringsstatus og derfor ikke har specielt behov for beskyttelse. I Belgien er det fx forårstrækket der begrænser mulighederne for regulær jagttid på ringduen.

EU-dokumentet "Key concepts of Article 7(4)", angiver yngletiden for ringduen i Danmark til at vare indtil 10. oktober, men DMU har netop opdateret Key Concepts for DK, hvori ringduens yngletid er korrigeret til perioden 1. feb.-10 november (Noer & Pihl 2010). Med kendskab til det faktuelle grundlag for udmeldingen om ringduens yngletid står det klart, at DMU tolker Fuglebeskyttelsesdirektivet ud fra princippet: **"den sidste fugl definerer grundlaget for artens forvaltning"**.

Artikel 9 i EF-Fuglebeskyttelsesdirektivet giver under nærmere specificerede omstændigheder lov til at fravige de generelle beskyttelsesbestemmelser. Af nedenstående grunde kan medlemsstaterne således fravige ar-

tikel 5, 6, 7 og 8, såfremt der ikke findes nogen anden tilfredsstillende løsning:

- af hensyn til den offentlige sundhed og sikkerhed
- af hensyn til sikkerheden for luftfarten
- for at forhindre omfattende skader på afgrøder, besætninger, skove, fiskeri- og vandområder
- for at beskytte flora og fauna.

Herudover kan beskyttelsesbestemmelserne fraviges i forbindelse med forskningsprojekter (Artikel 9, stk.1.litra B) der bidrager til at skabe det "klare videnskabelige grundlag" som Kommissionen kræver for at beskyttelsesbestemmelserne kan fraviges (EU 2008). Ovennævnte regelsæt burde give mulighed for, at Danmarks Jægerforbund kan få dispensation til regulering af duer i forbindelse med forskningsprojektet "Ringduens yngleperiode" (Olesen 2010).

Medlemslandene er forpligtet til at tilsende Kommissionen en rapport hvert år om omfanget af dispensationer jf. artikel 9. Fravigelse af beskyttelsesforanstaltningerne kan kun gives i konkrete enkelttilfælde, der repræsenterer klart afgrænsede behov og specielle situationer (præmis 7, i sag 262/85 Kommissionen mod Belgien).

I Danmark er det muligvis denne formulering/afgørelse der er grundlaget for den restriktive administration af reguleringsmulighederne for fuglevildt, hvor enhver regulering kræver særskilt personlig ansøgning og indberetning.

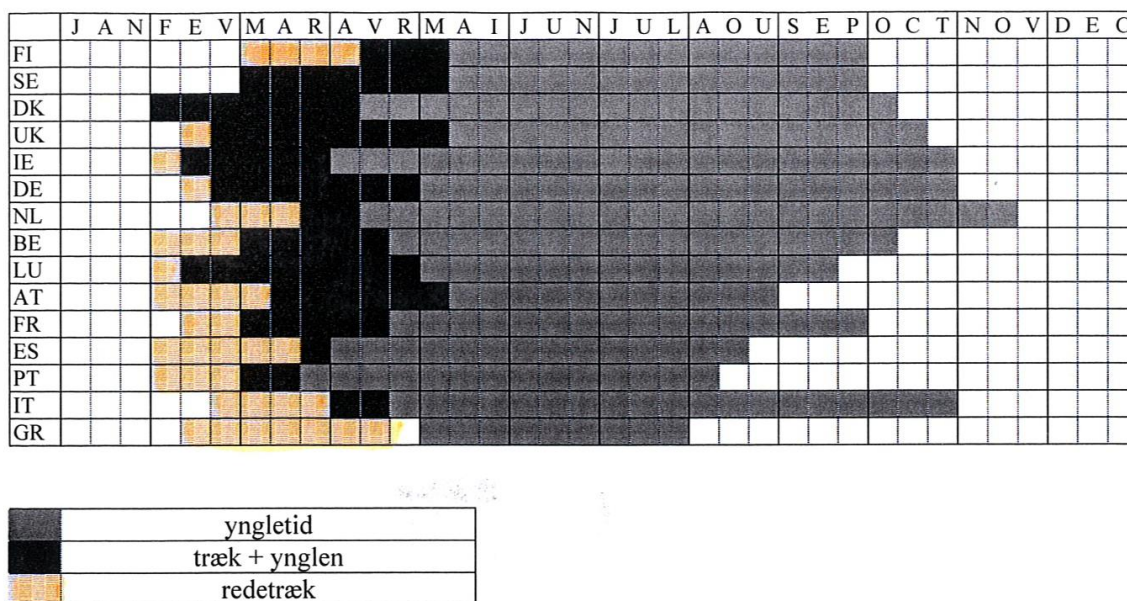
I EU's rammelovgivning er der givet rimelige muligheder for regulering af ringduer uden for jagttiden. Behov for afvigelse fra fredningsregler nævnes nemlig særskilt for ringduen. Regulering frem for ordinær jagt strider imidlertid mod Danmarks Jægerforbunds ønske om, at jagt overvejende skal foregå som ordinær jagt uden en række komplicerede dispensationsregler.

Det primære grundlag for at få tilladelse til regulering af ringduer uden for den ordinære jagttid vil være, at forhindre væsentlige skader på landbrugsafgrøder. Undersøgelser fra England giver det nødvendige grundlag ved at dokumentere, at afskydning er et effektivt middel mod skader på landbrugsafgrøder forvoldt af ringduer (Tayleur & Henderson, 2007).

Kun en mindre del af ringduebestanden i England er trækfugle, og arten karakteriseres som skadesvoldende vildt, hvor der er generel tilladelse til regulering, året rundt (se afsnit vedr. forvaltning i England).

I Danmark har Miljøministeriet, på trods af overordnede krav om individuel ansøgning i forbindelse med regulering, givet tilladelse til regulering uden forudgående individuel ansøgning i et større område omkring Ka-

strup Lufthavn. Grundlaget for den generelle dispensation er hensynet til flysikkerheden (Miljøministeriet 2010). Muligvis har Miljøstyrelsen hermed erkendt, at kravet om individuel tilladelse til al regulering af fugle, som for ca. et halvt år siden blev implementeret i vildtskadebekendtgørelsen, var en overfortolkning af EU-Fuglebeskyttelsesdirektivet. Under alle omstændigheder erkendes det, at bestandene af de to arter er ved at være så store, at de udgør et problem for luftfarten. Et problem, som åbenbart er større end fra den store gruppe af mågefugle.

Figur 4.: EU-kommissionens nuværende grundlag for vurdering af træk- og yngletider for ringdue i medlemslandene. Danmark har netop indsendt nye reviderede vurderinger af træk- og yngletider for de danske ynglefugle – Key Concepts, DK, hvor det anbefales, at yngletiden for ringdue i Danmark forlænges til 10. november (DMU, 2010).

REGULERING AF SKADEVOLDENDE VILDT

Dansk lovgivning giver, på baggrund af EU-fuglebeskyttelsesdirektivet, også muligheder for regulering. Reglerne der i stor udstrækning er en kopi af reglerne i EU-fuglebeskyttelsesdirektivet er beskrevet i "Bekendtgørelse om vildtskader" (Miljøministeriet 2009).

Jf. § 2: Vildt kan, hvis der ikke findes anden tilfredsstillende løsning, uanset bestemmelserne om jagttider, reguleres i de tilfælde, der er nævnt i kapitel 2 og 3, for at:

- 1) imødegå fare for mennesker eller menneskers sundhed,
- 2) imødegå risiko for smitte af mennesker eller dyr,
- 3) beskytte flora og fauna eller

4) hindre **omfattende** skader på bebyggelse, afgrøder, husdyr, herunder vildtopdræt, skove, fiskeopdræt eller fiskeri- og

Specifikt for ringduen fremgår det under kapitel 3. (**Regulering efter forudgående tilladelse**)- § 18:

Skov- og Naturstyrelsen kan give tilladelse til regulering af ringduer i flok,

1) i rapsmarker 1.2.-30.4.

2) i ærtemarker, kålmarker og i nysåede marker i perioden 1.3.-30.4

3) i nysåede marker i perioden 1.8.-30.9. og

4) på ikke høstede marker i perioden 1.7.-30.9.

Skov- og Naturstyrelsen tolker Fuglebeskyttelsesdirektivet således, at enhver regulering kræver individuel ansøgning og efterfølgende indberetning. Krav om at det er ejeren eller brugeren, ikke nødvendigvis den jagtberettigede, der skal søge tilladelse gør regulering unødigt bureaukratisk og blokerer for en rationel forvaltning. Nye muligheder for elektronisk ansøgning (LandbrugsAvisen 16/7 2010) ændrer ikke på det sunde princip, at der bør være regulær jagttid hvor der er behov for forvaltning og jagen er bæredygtig.

Den restriktive tolkning af mulighederne for regulering som benyttes af de danske myndigheder er imidlertid ikke en nødvendighed i forhold til EU-lovgivningen. I vejledning om jagt i medfør af Rådets direktiv 79/409/EØF om beskyttelse af vilde fugle (Fuglebeskyttelsesdirektivet) fremhæves således, at der ikke er noget til hinder for generelle fravigelser til en bredere personkreds i medfør af artikel 9. stk. 1, litra a., dvs. af hensyn til sundhed og sikkerhed, luftfart, omfattende afgrødeskader eller for at beskytte flora og fauna.

I andre EU-lande administreres reglerne om regulering noget anderledes end i Danmark (se afsnit om forvaltning i Sverige og England).

I et enkelt tilfælde har det danske miljøministerium imidlertid tilladt generel regulering af duer og gæs uden krav om individuel ansøgning. I Tårnby og Dragør kommuner er der således, med grundlag i risiko for flysikkerheden, givet almen tilladelse til afskydning af ringduer fra 1. august til 31. oktober (Miljøministeriet 2010). Denne bekendtgørelse giver allerede nu anledning til etablering af "duevenlige afgrøder", forsinket høst og målrettet udlejning af småarealer til sensommerduejagt i de to kommuner (Heje Hansen, F. pers. opl.).

Stigende omfang af skader på landbrugsafgrøder fra den voksende bestand af ringduer vil sætte den danske administration af Fuglebeskyttelsesdirektivet under pres. Overskrifter som "Grådige fugle truer grøntsagsavlens" (landbrugsavisen 2. juli 2010), samt "Der er for mange duer" (Landbrugsavisen 29. juni 2010), vil være legitim støtte for genindførelse

af jagt i efterårsmånederne eller langt lempeligere administration af reguleringsmulighederne.

Jf. vejledning om jagt i medfør af Rådets direktiv 79/409/EØF kræves dokumentation, hvis der skal udstedes generelle reguleringsstilladelser med baggrund i skader på landbrugsafgrøder. Et samarbejde mellem DJ og Landbrug & Fødevarer omkring den nødvendige dokumentation ville her være naturlig.

JAGTTIDER – EUROPÆISKE LANDE

Via FACE er der indhentet nyeste informationer om jagttider og reguleringsmuligheder for ringduer i en række Nordiske/Europæiske lande. Der er markante forskelle på jagttider for ringduen mellem nærliggende EU-lande. Kun jagttiden i Tyskland og Holland kan sammenlignes med hvad der forventes i Danmark.

Tabel 1.: Oversigt over nugældende jagttider for ringdue i en række nordiske – og EU-lande.

Land	Regulær jagttid	Regulering	Info opdateret
Sverige (nord)	01 .Aug.- 31. Okt.	01.Maj – 31.Jul.	2010
Sverige (centralt)	16. Aug.- 31. Dec.	01. Maj- 15. Aug.	2010
Sverige (syd)	01. Sep.- 28. Feb.	01.Mar.- 31.Aug.	2010
Norge	21. Aug.- 23.Dec.	Tilladelse kan gives	2010
Norge (nord)	Fredet	-	2010
Finland	10. Aug.-31. Okt.	Ikke oplyst	2010
Letland	01.Aug.- 15.Nov.	Ikke oplyst	2010
Litauen	01.Aug.- 15.Nov.	Ikke oplyst	2009
Polen	15.Aug.- 30.Nov.	Ikke oplyst	2009
Tyskland (National)	01.Nov.- 20.Feb.	Regulering mulig	2010
Holland	15.Okt.- 31.Jan.	Ikke oplyst	2010
England	Ingen jagttid	Kan bekæmpes hele året	2010

FORVALTNING I SVERIGE

Forholdene for ringduen på Sjælland og i det sydlige Sverige er med stor sandsynlighed sammenlignelige. Imidlertid kan ringduen i Sydsverige jages fra d. 1. september til 28. februar. I Mellemsverige allerede fra 16. august og i Nordsverige fra d. 1. august (tab. 2).

Tabel 2. Officielle jagttider for ringdue i svenske län.

Län	Art	Start	Slut	Kommentar
Blekinge	Ringduva	1 sep	28 feb	Även skyddsjakt
Dalarna	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Gotland	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt
Gävleborg	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Halland	Ringduva	1 sep	28 feb	Även skyddsjakt
Jämtland	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Jönköping	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt
Kalmar	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt
Kronoberg	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt
Norrbottn	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Skåne	Ringduva	1 sep	28 feb	Även skyddsjakt
Stockholm	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt
Södermanland	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt
Uppsala	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt
Värmland	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Västerbotten	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Västernorrland	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Västmanland	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Västra Götaland	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt
Örebro	Ringduva	1 aug	31 okt	Även skyddsjakt
Östergötland	Ringduva	16 aug	31 dec	Även skyddsjakt

Ud over den relativt lange jagttid for ringdue i Sverige er der mulighed for at drive "skyddsjakt" dvs. at regulere ringdue efter følgende regler:

"Ringduva som uppträder i flock och som orsakar skada i yrkesmässiga odlingar får jagas i sådana odlingar i:

*Blekinge, Skåne och
Hallands län*

den 1 mars–den 31 aug.

*Värmlands, Örebro,
Västmanlands, Dalarnas,
Gävleborgs,
Västernorrlands,
Jämtlands, Västerbottens
och Norrbottens län*

den 1 maj–den 31 juli.

FORVALTNING I ENGLAND

I England karakteriseres ringduen som skadevoldende vildt der kan bekæmpes (som rotten i Danmark). Som sådan har ringduen ingen ordinær jagttid, men kan beskydes året rundt uanset yngle-, eller træktider. Ved bekæmpelse kan i øvrigt anvendes næsten alle former for lokkemidler, fælder, lys og automatvåben om nødvendigt.

Organisationen NATURAL ENGLAND (www.naturalengland.uk) udsteder generelle licenser: "LICENCE - to kill or take certain wild birds to prevent serious damage or disease". Disse licenser kan benyttes overordnet for et samlet område. For eksempel er det nok, at en ansat skytte/vildtforvalter har licens. Den enkelte bruger, som fx inviterede gæster, behøver ikke at besidde licens for at nedlægge ringduer i området. Der er ej heller krav om indberetning af afskydningen.

LØSNINGSMODELLER / KONKLUSION

Der vil være to veje at gå i forhold til at søge en løsning på problemerne omkring den jagtlige forvaltning af ringduen i Danmark:

- 1) Accepter, at jagttiden forkortes, men kæmp for udvidelse og afbureaukratisering af reglerne for regulering.
- 2) Skaf videnskabelig dokumentation for, hvor store dele af duebestanden, der yngler i efterårsmånederne.

Ad. 1: FACE anbefaler at udnytte Fuglebeskyttelsesdirektivets mulighed for undtagelse af bestemmelsen om: at der ikke kan jages på fugle i yngle- og træktid, dvs. brug af Artikel 9, stk. 1 a) vedrørende fx skader på landbrugsafgrøder. Vælges denne strategi vil vi måske få bedre mulighed for regulering, men ingen regulær jagttid.

Ad. 2: Gennem en robust videnskabelig undersøgelse af ringduernes yngletid, hvor Danmarks Jægerforbunds medlemmer bidrager, vil vi være i stand til at skabe det stærkeste materiale der nogensinde er indsamlet (Olesen 2010). Alle ældre undersøgelser tyder på, at ubetydelige andele af ringduebestanden yngler i oktober måned. Der burde således være en reel mulighed for, at "genvinde" regulær jagttid i oktober måned.

REFERENCER

Noer, H., Asferg, T., Clausen, P., Olesen, C.R., Bregnballe, T., Laursen, K., Kahlert, J., Teilmann, J., Christensen, T.K. & Haugaard, L. 2009: Vildtbestande og jagttider i Danmark: Det biologiske grundlag for jagttidsrevisio-
nen 2010. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 288 s. –
Faglig rapport fra DMU nr. 742. <http://www.dmu.dk/Pub/FR742.pdf>

Birdlife International, 2004: Birds in Europe: Population estimates, trends
and conservation status. - Birdlife Conservation Series, nr. 12, 374 s.

Bregnballe, T., Asferg, T., Clausager, I., Noer, H., Clausen, P. & Christen-
sen, T.K. 2003. Vildtbestande, jagt og jagttider i Danmark 2002. En biolo-
gisk vurdering af jagtens bæredygtighed som grundlag for jagttidsrevisio-
nen 2003. - Danmarks Miljøundersøgelser. Faglig rapport fra DMU nr.428,
225 s.

Bønløkke, J., Madsen, J.J., Thorup, K., Pedersen, K.T., Bjerrum, M. &
Rahbek, C. 2006. Dansk trækfugleatlas. - Rhodos, 870 s.

Cramp, S. 1972: The breeding of urban woodpigeons. Ibis 114: 163-170.

DOF 2010: Artsdatabasen.

<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=06700>

EU 2008: Vejledning om jagt i medfør af Rådets direktiv 79/409/EØF om
beskyttelse af
vilde fugle" "Fuglebeskyttelsesdirektivet":
[http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/d
ocs/hunting_guide_da.pdf](http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_da.pdf)

Fitzhugh, E. L. 1974: Chronology of calling, egg laying, crop gland activ-
ity, and breeding among wild Bandtailed Pigeons in Arizona. – Upubl. Ph.
D. dissertation,
University of Arizona.

Herkenrath, P. 1989: Die Brutsaison einer städtischer Population der Rin-
geltaube (*Columba palumbus*). – Z. Jagdwiss. 35: 119-124.

Jensen, A. & Haarløv, N. 1963: Ydre faktorerers betydning for yngletids-
punkt, og iagttagelser over fourageringsrytmen hos danske Ringduer (*Co-
lumba palumbus*). –
Flora og Fauna 6: 17-27.

LandbrugsAvisen 2010a: Skov- og Naturstyrelsen indfører et elektronisk
ansøgningssystem for tilladelse til regulerting af skadevoldende vildt (16.
juli 2010 p.4.)

LandbrugsAvisen 2010a: Grådige fugle truer grøntsagsavlen (2. juli 2010).
www.landbrugsavisen.dk/Nyheder/Netnyheder2010/7/2/Graadigefugletruegroentsagsavlen.htm

LandbrugsAvisen 2010b: Der er for mange duer (29. juni 2010).
www.landbrugsavisen.dk/Nyheder/Netnyheder2010/7/2/Dererformangeduer.htm

Lofts, B., R. K. Murton & N. J. Westwood 1966: Gonadal cycles and the evolution of breeding seasons in British Columbidae. – J. Zool., Lond. 150: 249-272.

Miljøministeriet, 2010a: "Udkast til bekendtgørelse om jagttid for visse pattedyr og fugle m.v." (Miljøministeriet j.nr. SNS-3441-00022).

Miljøministeriet 2010b: Bekendtgørelse om regulering af ringdue og grågåse i Dragør og Tårnby Kommuner
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=132719>

Miljøministeriet 2009: Bekendtgørelse om vildtskader.
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=13104>

Murton, R. K. 1958: The breeding of woodpigeon populations. Bird Study 5: 157-183.

Murton, R. K. 1961: Some survival estimates for the woodpigeon. – Bird Study 8: 165-173.

Murton, R. K. 1965: The Woodpigeon. – Collins, London.

Murton, R. K. & Isaacson, A. J. 1964: Productivity and egg predation in the woodpigeon. – Ardea 52: 30-47.

Murton, R. K., A. J. Isaacson & N. J. Westwood 1963: The food and growth of nestling Woodpigeons in relation to the breeding season. – Proc. Zool. Soc. Lond. 141: 747-782.

Murton, R. K., N. J. Westwood & A. J. Isaacson, A.J. 1974: Factors affecting egg-weight, body-weight and moult of the Woodpigeon (*Columba palumbus*). – Ibis 116: 52-73.

Nielsen, E. 1988: Ringdue (*Columba palumbus*). Predation på Ringdueder. – Upubl. specialeafhandling, Århus Universitet.

Noer, H. & Pihl, S. 2010: Updating of information of bird occurrences in Denmark in "Key Concepts of Article 7(4) of Directive 79/409/EEC" 2nd

revised edition, June 2010. Memorandum, NERI, University of Aarhus, Department of Wildlife Ecology and Biodiversity.

Noer, Henning (2006): "Jagtsæsonens start i forhold til ringduers yngletid i Danmark". Notat, Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for Vildtbiologi og Biodiversitet. 23pp.

O'Connor, R.J. & Shrubbs, M. (1986) *Farming and Birds*. Cambridge University Press, Cambridge

Olesen, C.R., 2010:, Projekt ringduens yngletid, Internt forskningskatalog Danmarks Jægerforbund.

Saari, L. 1979: On the breeding biology of the woodpigeon (*Columba palumbus*) in Finland. – Finnish Game Research 38.

Skovgaard, P. 1931: Nogle data fra Ringduernes ynglen. – Danske Fugle 12: 140-143.

Søndergaard, K. 1979: Iagttagelser vedrørende Ringduens redeadfærd. – Dansk Vildtforskning: 54-56.

Søndergaard, K. 1983: Trækforhold og dødelighed hos danske Ringduer (*Columba palumbus*). – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 77: 35-42.

Søndergaard, K. 1996a. Om danske ringduers *Columba palumbus* ynglebologi. - Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift (90): 109-114.

Søndergaard, K. 1996b: Jagtudbytte og bestandsudvikling hos Ringdue *Columba palumbus* gennem 50 år. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 90 (1996):175-178.

Tayleur J.R. & Henderson I.G. 2007: British Trust for Ornithology, march 2007, Horticultural Development Council.

Wittenberg, J. 1980: Brutzeit und zeitliche Verteilung der Bruten einer Population der Ringeltaube (*Columbapalumbus*). – J. Orn. 121: 96-101.